

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

**УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД № РД-962/ 16.12.2014 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И
ВОДИТЕ**

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
за опазване на растителния вид
Пиринско лале
(*Tulipa pirinica* Delip.)
в България
2014 – 2023 г.

СОФИЯ, 2014 г.

Планът за действие е разработен в **Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН** в рамките на проект **Life08NAT/BG/279** “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (www.bulplantnet-bg.s-kay.com), финансиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: доц. д-р Райна Начева (renimoss@bio.bas.bg), гл. ас. Даниела Иванова (dani@bio.bas.bg)

СЪДЪРЖАНИЕ

1. РЕЗЮМЕ	1
2. УВОД	3
2.1. Основание за разработване на плана	3
2.2. Процес на разработване на плана	3
2.3. Цел на плана за действие	4
2.3.1. Основна цел	4
2.3.2. Второстепенни цели	5
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	5
3.1. Природозащитен статус	5
3.2. Законов статус	5
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА	5
4.1. Таксономия и номенклатура	5
4.2. Биология на вида	7
4.3. Разпространение	7
4.4. Екология на вида	8
4.5. Състояние на (суб)популациите, собственост и ползване на земите	10
4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия	13
5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ	13
5.1. Неподлежащи на управление фактори	13
5.1.1. Популационно-биологични фактори	13
5.1.2. Конкуренция от страна на други видове	13
5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида	14
5.1.4. Паразити и болести	13
5.1.5. Съществени социално-икономически промени	14
5.2. Подлежащи на управление фактори	14
5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитания	14
5.2.2. Пряко унищожаване	14
5.2.3. Причинени от човешка дейност	15
5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер	15
5.2.5. Инвазивни чужди видове	15
5.2.6. Случайни фактори	15
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ	15

6.1. Опазване на местообитания	15
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг	17
6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му	18
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ	18
7.1. Политики и законодателство	18
7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и естествените му местообитания – <i>in situ</i> и <i>ex situ</i>	19
7.3. Изследвания и мониторинг	20
7.4. Повишаване на осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида	21
7.5. Адаптивни и смекчаващи мерки	21
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА	21
9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ	22
10. ПРИЛОЖЕНИЯ	27
Приложение 1. Списък на използваните съкращения.	28
Приложение 2. Библиография.	29
Приложение 3. Снимков материал на вида и неговото местообитание.	30
Приложение 4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.	34
Приложение 5. План за мониторинг, Стандартна бланка за наблюдение на популациите и Допълнителен формуляр.	35
Приложение 6. Методика и протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена.	44
Приложение 7. Карта на известните находища на вида.	48
Приложение 8. Индикативна карта на находищата.	49
Приложение 9. Заповеди за обявяване на Защитени територии.	50

1. РЕЗЮМЕ

Разработването на План за действие за опазване на Пиринското лале (*Tulipa pirinica* Delip.) се осъществява в рамките на проект "Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати", чийто обект са видове висши растения с висока консервационна стойност, които се нуждаят от конкретни мерки за опазване. Планът за действие за опазване на популациите на Пиринското лале в България е разработен на базата на подробни проучвания върху разпространението, числеността, еколого-биологичните особености на вида, състоянието на популациите и тенденциите в тях, както и наблюдения върху естествените местообитания, анализ на съществуващите естествени и антропогенни фактори, които оказват влияние върху вида, както и начините за тяхното преодоляване.

Пиринското лале е сред приоритетните за опазване растителни видове в страната, за които се предвижда разработване на План за действие, тъй като е включен в Приложение № 3 към чл. 37 от Закона за биологичното разнообразие. В България видът е оценен като "Критично застрашен" на национално ниво според критериите на IUCN и е включен в *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби*. За ефективното опазване на вида е обявена природна забележителност "Павльова падина" в землището на с. Лъки, община Хаджидимово и защитена местност "Пиринско лале" в землището на с. Копривлен, община Хаджидимово. Популациите на вида попадат изцяло в границите на защитени зони BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, и BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000.

Географският ареал на вида включва само територията на България, т.е. той е Български ендемит. Представен от две популации, намираща се в най-южните части на Южен Пирин и планината Стъргач (представена от две субпопулации). Среща се по сухи, варовити, каменисти, тревисти места и разредени храсталаци на 850–1100 м надм. вис. Популациите наброяват между 100 и 3000 цъфтящи индивида. Собствеността на земите в находищата на вида е Общинска частна и Държавна частна с НТП Пасище, мерà и Дървопроизводителна горска площ.

Популациите на Пиринското лале са силно уязвими. С най-висока степен на въздействие са както популационно-биологични, така и антропогенни заплахи и влияния:

- Ограничено разпространение в страната е основен естествен лимитиращ фактор;
- Слаба конкурентноспособност: "Настъплението" на гората в местообитанието води до влошаване на условията на средата;
- Ниска възпроизводителна способност и слаб потенциал за разселване: семенното размножаване е затруднено в някои години поради неуспешно опрашване при твърде дъждовно време в периода на цъфтеж или абортиране на плодните кутийки при особено сухо и горещо време;
- Промени в състава на растителните съобщества;
- Събиране на цветовете и луковичите с цел търговия или за домашни нужди е основния антропогенен лимитиращ фактор;

- Утъпкване, паша и унищожаване на растенията от животни.

Биологичните особености и специфичните екологични изисквания на вида, заедно със съществуващите заплахи за популациите и естествените местообитания, обуславят необходимостта от предприемане на спешни мерки за защита.

Предвид посочените заплахи и въздействия и във връзка с опазване на популациите и местообитанията на Пиринското лале е необходимо да бъдат предприети редица мерки, по-важните от които са:

- Провеждане на *in situ* дейности за поддържане на оптимални условия в местообитанието и подпомагане на оцеляването на вида;
- Запазване на генетичен материал в семенни генбанки и в *ex situ* колекции;
- Провеждане на научни изследвания с оглед осигуряване на по-ефективното опазване на вида;
- Провеждане на дългосрочен ежегоден мониторинг върху състоянието на популацията и местообитанията;
- Провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел.

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Законът за биологичното разнообразие (ДВ, обн. бр. 77/09.08.2002 г.; изм. и доп., ДВ, бр. 94/16.11.2007 г.) предвижда създаването на Планове за действие за растителни и животински видове, които са застрашени в международен мащаб и за опазването им са необходими мерки в цялата област на естественото им разпространение и/или видове, състоянието на чиито популации в България не е благоприятно (Чл. 52, т. 1 и т. 2). Условието и редът за разработване на планове за действие за видове се определят с Наредба № 5 / 01.08.2003 г. на МОСВ и МЗГ (във връзка с чл. 57 от Закона за биологичното разнообразие).

Плановите за действие, като механизъм за осигуряване на опазването и устойчивото съществуване на ценни растителни и животински видове, допринасят за постигане на целите на Конвенцията за биологично разнообразие. Плановите за действие за опазване на видове с консервационно значение са ефективно средство за обобщаване на наличната информация за съответния рядък вид и представянето ѝ във форма, удобна за ползване от органите, свързани с опазването и устойчивото управление на околната среда. За разработването на такива планове е необходима информация, покриваща в максимална степен биологията и екологията на съответния вид, неговото разпространение, състоянието на находищата му, както и факторите, оказващи неблагоприятно въздействие върху неговите популации.

Растителният вид Пиринско лале (*Tulipa pirinica* Delip.) е вид с висока консервационна стойност, отговарящ на изискванията за видове, за опазването на които се разработват Планове за действие – български ендемит, критично застрашен вид със силно ограничено разпространение в България. Той е сред приоритетните растителни видове в страната, за които се предвижда разработване на Планове за действие, тъй като е включен в Приложение № 3 към Закона за биологичното разнообразие (Чл. 53, т. 2). Като целеви вид от проекта "*Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати*" (Life08 NAT/BG/000279) за неговото опазване е предвидено и разработване на План за действие. Концепцията за растителните микрорезервати е създадена в Испания през 1992 год. Целта е опазване на популациите на редки и застрашени растителни видове с единични находища чрез териториална защита на находищата на малки по площ (до 20 ха) защитени територии (обявяване на ЗМ), осъществяване на дългосрочен мониторинг, провеждане на поддържащи и възстановителни дейности в местообитанията, запазване на генетичен материал в условия "ex-situ", повишаване на познанията и активна обществена ангажираност за опазване на вида.

Планът за действие е разработен в съответствие със задание за изготвянето му, съгласувано от Министъра на околната среда и водите.

2.2. Процес на разработване на плана

Настоящият План за действие за опазване на Пиринското лале е подготвен след проведени наблюдения и изследвания в периода 2010–2013 г. Използвана е и информация от основните литературни източници за българската флора и колекциите в българските хербариуми (SOM, SO, SOA). Събраните данни за разпространението на вида, състоянието на популациите, характеристиката на естествените местообитания, идентифицираните заплахи и влияния от естествен и антропогенен характер, както и начините за тяхното преодоляване са отразени в отделните раздели на Плана. Принос за набирането на необходимата информация и обсъжданията имат експерти от РИОСВ – Благоевград и представители на общинската администрация. При обработката и анализирането на събраната информация са проведени консултации с експерти от МОСВ и с експерти, разработвали Планове за действие за други растителни видове.

Процесът на разработване на проекта на План за действие включва следните етапи:

Етап 1: 2010–2012 г.

1. Събиране и анализ на наличната информация за вида по литературни и хербарни данни.
2. Извършване на теренни проучвания върху състоянието на популациите и местообитанията, определяне на заплахите, обработка и анализ на теренната информация.

Етап 2: 2012–2013 г.

1. Подготовка на първи вариант на Плана за действие.
2. Вътрешни обсъждания на Плана за действие.
3. Допълнителни полеви проучвания.

Етап 3: 2014 г.

1. Внасяне на окончателния проект на План за действие в МОСВ.
2. Разглеждане на проекта на План за действие от Националния съвет за биологично разнообразие.
3. Отразяване на евентуални бележки от Националния съвет за биологично разнообразие и подготовка на окончателен вариант.
4. Утвърждаване на Плана за действие от Министъра на околната среда и водите.

Форма на представяне на разработката: Окончателният вариант на Плана за действие се представя за утвърждаване на хартиен и магнитен носители в 3 екземпляра.

2.3. Цел на плана за действие

2.3.1. Основна цел

Основна цел на Плана за действие е да създаде предпоставки и да подпомогне опазването, устойчивото управление и дългосрочното съществуване на популациите и местообитанията на Пиринското лале в България.

2.3.2. Второстепенни цели

Постигането на основната цел се осъществява чрез:

- ✓ Провеждане на дългосрочен мониторинг на популациите – възможност да се проследява състоянието им и тенденциите за един продължителен период от време и своевременно да се реагира на появили се заплахи.
- ✓ Повишаване на осведомеността и природозащитната култура на обществеността – провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел.
- ✓ Провеждане на *in situ* и *ex situ* дейности.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС

3.1. Природозащитен статус

- ✓ Видът е категоризиран като "**Критично застрашен**" [CR B1ab(iii,v); C2a(i)] на национално ниво, съгласно критериите на IUCN (IUCN 2001; 2003a, b), в Червения списък на висшите растения в България (Ignatova, 2009).
- ✓ Включен е в *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби* (Игнатова, под печат) с категорията "**Критично застрашен**".
- ✓ Видът е обект на мониторинг в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие.

3.2. Законов статус

3.2.1. Международно законодателство

Няма.

3.2.2. Законодателство на Европейския съюз и национално законодателство

Видът е включен в Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), което по силата на чл. 37 определя Пиринското лале като вид, защитен на територията на България (ЗБР, 2002).

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

- **Таксономия и номенклатура.**

Научно название: *Tulipa pirinica* Delip.

Българско наименование: Пиринско лале.

Семейство Кремови (*Liliaceae*).

- **Морфологично описание на вида.**

В световен мащаб род Лале (*Tulipa*) наброява около 100 вида. В България се срещат 7 вида (*T. aureolina* Delip., *T. pirinica* Delip., *T. rhodopea* (Velen.) Velen., *T. splendens* Delip., *T. urumoffii* Hay, *T. australis* Link, *T. hageri* Boiss.), като първите пет са български ендемити. Срещат се по каменисти, тревисти и храсталачни места и в светли гори от морското равнище докъм 1600 м надм. в., предимно на варовикова основа (Попова, 2011).

Пиринското лале е многогодишно луковично растение (Приложение 3.1.). Луковицата е яйцевидна с ципести тъмнокафяви обвивни люспи, от вътрешната страна голи. Стъблата са изправени, голи, 20–30 см високи. Листата са 3–4, обикновено с вълновиден ръб, долните широко ланцетни до продълговато-яйцевидни, горните линейни до ланцетни. Цветовете са единични, преди цъфтежа изправени. Околоцветните листчета са 6, ярко до кървавочервени, с восъчен налеп отвън, завършващи с остро връхче, нееднакви – вътрешните са обратнойцевидни и малко по-широки от външните ланцетни листчета, в основата всички са с изразено в различна степен тъмно петно, без жълта ивица около него или с неясно отдиференцирана тясна жълтеникава ивица (Приложение 3.2.). Тичинковите дръжки в основата са голи; прашниците са продълговато елиптични, обикновено лилави или тъмнопурпурни, равни на тичинковата дръжка или по-дълги от нея. Яйчникът е жълтеникав, гол, по-къс от тичинките, с широко, приседнало близалце. Плодът е продълговато елиптична или яйцевидна кутийка, 2–3 см дълга, на върха заострена (Приложение 3.3.). Семената са кафяви, плоски, триъгълно-дисквидни (Делипавлов, 1987; собствени данни). Цъфти през (април) май, семената узряват през (юни) юли. Размножава се главно със семена, ограничено и вегетативно.

- **Ключови белези, по които видът се отличава от близкородствени видове.**

Видът се разграничава от някои представителите на род *Tulipa* в България по наличието на голи в основата си тичинкови дръжки и изправени цветове, външните околоцветни листчета не са извити навън, долните листа са продълговато яйцевидни до широко ланцетни.

Пиринското лале е морфологично най-близко до Родопското лале, като и двата вида имат червени околоцветни листчета. Родопското лале като цяло е по-едро (високо 25–45 см), околоцветните листчета са почти еднакви, в основата са с продълговато черно-виолетово петно, обкръжено с ясно отграничена широка жълта ивица. При Пиринското лале вътрешните околоцветни листчета са обратнойцевидни и по-широки от външните ланцетни листчета, в основата са с черно петно, което не е обкръжено от жълта ивица или е с неясно диференцирана тясна жълтеникава ивица.

4.2. Биология на вида

- **Биологичен тип.** Многогодишно тревисто растение.
- **Жизнена форма.** Според класификационната схема на Raunkiær (Raunkiær, 1934; Vegon & al., 2006), Пиринското лале принадлежи към групата на луковичните геофити (криптофити). Тук се отнасят тревисти растения, при които възобновителните пъпки са скрити в почвата, което е приспособление за оцеляване през неблагоприятния период на годината.
- **Опрашване.** Опрашва се от насекоми, главно от пчели и мухи, които събират прашец. За видовете от род *Tulipa* е характерна протерандрията (по-рано узряване на цветния прашец), което е приспособление за кръстосано опрашване.
- **Размножаване.** Размножава се със семена и вегетативно. Цветните пъпки се появяват в пазвите на листата през април. Цъфтежът при подходящи условия може да започне още през втората половина на месец април, но фазата на пълен цъфтеж е през май. Плодните кутийки се образуват през втората половина на май, а зрели семена се наблюдават през юни и основно през юли.

Луковиците на представителите на рода достигат до 45 см дълбочина в почвата. Състоят се от 22–25 месести люспи, покрити с ципести обвивни люспи. Младите индивиди (до първия цъфтеж) всяка година формират заместващи луковици, излизайки от майчината луковица и потъващи с помощта на кухи столони. В някои случаи се образуват и 1–2 дъщерни луковици. Данните от отглеждани в оранжерийни условия луковици, както и полевите наблюдения сочат, че потенциалът за вегетативно размножаване на Пиринското лале е ограничен.

Семенното размножаване е основен способ за размножаване и разпространение на Пиринското лале. Кутийката съдържа 50–150 плоски, триъгълни, кафяви семена, разпространяващи си по балистичния способ. От семена растенията започват да цъфтят след 6–8 години. Кълняемостта на семената е относително висока, но образуването им в някои години е затруднено, вероятно поради неефективно опрашване. Образуването на семена обикновено води до изчерпване на запасите на луковицата и тя не цъфти на следващата година.

- **Стопанско значение.** Представителите на род Лале са с отлични декоративни качества. Добрите декоративни качества на Пиринското лале го правят атрактивен вид за събиране за букети и на луковици за засаждане, което е една от сериозните заплахи за вида. Видът е подходящ за въвеждане в култура.
- **Хромозомни числа.** Кариологични изследвания на Пиринското лале не са провеждани.

4.3. Разпространение

- **Разпространение на вида извън пределите на България**

Пиринското лале се среща само в България (български ендемит).

- **Разпространение на вида в България**

Проучването на хербарните сборки в националните хербариуми – Институт по ботаника (SOM), Софийски Университет (SO), Пловдивски Аграрен Университет (SOA) показва, че видът е разпространен у нас в Южен Пирин (местн. Лялево, под вр. Света Елена, местн. Сари падина и над с. Копривлен) и в планината Стъргач (местн. Пазлъка). Проучвайки топонимията на местностите се изясни, че в Южен Пирин става дума за едно и също находище, което е наричано по различен начин от различните автори. В настоящия План се използва името "Лялево". В планината Стъргач са намерени две близо разположени субпопулации на вида – в местн. Павльова падина, североизточно от вр. Пазлъка, и южно от върха над с. Илинден.

В SOA съществува хербарен образец от Пиринско лале, събран от Делипавлов край с. Гайтаниново, данните от който обаче не са публикувани. Нашите опити за намирането на вида в района на селото бяха неуспешни.

Възможно е да бъдат установени нови находища на Пиринското лале при целенасочени теренни проучвания в подходящ вегетационен период. При геофитите това е периодът на цъфтеж, който е сравнително кратък.

Пространствени данни за популациите са представени в Таблица 1 и Приложения 7 и 8.

Таблица 1. Географски координати на популациите и субпопулациите на Пиринското лале (централни точки).

Популация	X	Y	Z
1. местн. Лялево (Южен Пирин)	229605.88725 (23.76108)	4598074.53313 (41.48869)	850–950
2. местн. Павльова падина (Стъргач)	229678.93775 (23.76337)	4594912.7025 (41.46028)	1000–1100
3. южно от вр. Пазлъка (Стъргач)	230887.211 (23.77779)	4594968.75062 (41.46119)	1000–1080

4.4. Екология на вида

- ✓ **Обща характеристика и състояние на местообитанията**

Видът се среща по сухи, варовити, тревисти или каменисти места и сред разредени храсталаци с преобладаване на обикновен люляк (*Syringa vulgaris*) и червена хвойна (*Juniperus oxycedrus*) (Приложение 3.4). Пиринското лале обитава местообитания 5210 Храсталаци с *Juniperus* spp. и 62A0 Източни субсредиземноморски сухи тревни съобщества. Местообитанията са в относително добро и стабилно състояние. Наблюдават се флуктуации в броя на цъфтящите индивиди през различните години.

✓ **Обобщени данни за условията на средата**

Надморска височина: 850–1100 м.

Наклон: 2°–30°.

Изложение: юг, югоизток, изток, североизток, север.

Основна скала: мрамори, доломити, шисти, гнайси.

Почви: рендзини или кафяви планинско-горски, глинесто-песъкливи.

Климат: Климатът в находищата на Пиринското лале е континентално-средиземноморски. Характеризира се с горещо сухо лято, мека зима, сравнително малка годишна температурна амплитуда, летен минимум и есенно-зимен максимум на валежите. Устойчива снежна покривка в извънпланинските райони почти не се образува. Въздушната влажност е ниска. Средните годишните валежни суми са между 500 и 1000 мм (Велев, 2002), като тази за района на с. Илинден е около 700 мм.

✓ **Обобщени данни за растителните съобщества, в които се среща вида**

Пиринското лале се среща в отворени тревисти и храстови съобщества, доминирани от садина (*Chrysopogon gryllus*), белизма (*Dichantium ischaemum*), червена хвойна (*Juniperus oxycedrus*), люляк (*Syringa vulgaris*), воден габър (*Ostrya carpinifolia*), мъждрян (*Fraxinus ornus*), кукуч (*Pistacia terebinthus*). Срещат се единични храсти от птиче грозде (*Ligustrum vulgare*), шипка (*Rosa* sp.), космат дъб (*Quercus pubescens*). Видовият състав на съобществата е много богат, като включва топлолюбиви средиземноморски елементи. Съпътстващи видове на Пиринското лале са още луковична ливадина (*Poa bulbosa*), белолистен родакс (*Rhodax canus*), пурпурна детелина (*Trifolium purpureum*), теснолистна детелина (*T. angustifolium*), пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), тризъбест салеп (*O. tridentata*), обикновен салеп (*O. morio*), недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), пърчовка (*Himanthoglossum caprinum*), славянско котенце (*Pulsatilla slaviankae*), дряновска ведрица (*Fritillaria drenovskii*), източна ведрица (*Fritillaria orientalis*), кристална ричия (*Riccia crustata*), паяковидно бръмбърче (*Ophrys mammosa*), оливиеров минзухар (*Crocus olivieri*), райхенбахова перуника (*Iris reichenbachii*), обикновен жълтак (*Helianthemum nummularium*), кримско омразниче (*Onosma taurica*), горска жълтуга (*Genista ovata*), румелийска звъника (*Hypericum rumeliacum*), сребрист конски босилек (*Salvia argentea*), австрийско великденче (*Veronica austriaca* subsp. *jacquinii*), синкава триния (*Trinia glauca*), обикновено гологлавче (*Globularia aphyllanthes*), сърцевидно гологлавче (*G. cordifolia*), хубава съсънка (*Anemone apennina*), пелин (*Artemisia* sp.), цикутово часовниче (*Erodium cicutarium*), сенникова висларка (*Holosteum umbellatum*), ашерсонов оман (*Inula aschersoniana*), полухрастова матиола (*Mattiola fruticulosa*), скална етионема (*Aethionema saxatile*), видове млечка (*Euphorbia* spp.), клипеола (*Clypeola jonthlaspi*), пролетна гладница (*Erophila verna*), скална хорнунгия (*Hornungia petraea*), жълто секирче (*Lathyrus aphaca*), полска челебитка (*Nigella arvensis*), етруски нокът (*Lonicera etrusca*), целебна раменка (*Anthyllis vulneraria*), едроцветно срамливче (*Orlaya grandiflora*), лимонолистно варниче (*Asyneuma limonifolium*), тлъстига (*Sedum* sp.), ресничеста бисерка (*Melica ciliata*), бяло подъбиче (*Teucrium polium*), полегнала фумана (*Fumana procumbens*), кръглоглав лук (*Allium sphaerocephalum*), влакнеста чубрица

(*Satureja pilosa* var. *slavjankae*), разклонен ленолист (*Thesium divaricatum*), есенен синчец (*Scilla autumnalis*), фестукопсис (*Festucopsis sancta*), и др.

4.5. Състояние на популациите, собственост и ползване на земите.

4.5.1. Популация в местн. Лялево, землище на с. Копривлен, общ. Хаджидимово.

- ✓ Условия на средата.

Надморска височина: 850–950 м.

Наклон: 5°–30°.

Изложение: юг, югоизток, изток, североизток.

Основна скала: мрамори, доломити и шисти.

Почви: рендзини.

Климат: виж "Обобщени данни за условията на средата".

- ✓ Описание на растителните съобщества, в които се среща вида – *Juniperus oxycedrus*, *Syringa vulgaris*, *Ostrya carpinifolia*, *Fraxinus ornus*, *Quercus pubescens*, *Chrysopogon gryllus*, *Dichanthium ischaemum*, *Poa bulbosa*, *Rhodax canus*, *O. tridentata*, *O. purpurea*, *O. morio*, *Iris reichenbachii*, *Helianthemum nummularium*, *Pulsatilla slaviankae*, *Ophrys mammosa*, *Fritillaria drenovskii*, *Riccia crustata*, *Limodorum abortivum*, *Himantoglossum caprinum*, *Crocus olivieri*, *Globularia aphyllanthes*, *G. cordifolia*, *Artemisia alba*, *Erodium cicutarium*, *Holosteum umbellatum*, *Inula aschersoniana*, *Aethionema saxatile*, *Euphorbia* spp., *Clypeola jonthlaspi*, *Erophila verna*, *Hornungia petraea*, *Lathyrus aphaca*, *Nigella arvensis*, *Lonicera etrusca*, *Anthyllis vulneraria*, *Orlaya grandiflora*, *Mattiola fruticulosa*, *Asyneuma limonifolium*, *Sedum* sp., *Melica ciliata*, *Teucrium polium*, *Fumana procumbens* и др.
- ✓ Площ на находището: 10 ха.
- ✓ GPS координати на находището: виж Табл. 1.
- ✓ Численост на индивидите: 100–200 цъфтящи индивида.
- ✓ Плътност: 0.001–0.002 инд./м².
- ✓ Степен на обилие: 1 (покритие 5-15% в стандартни площадки от 4x4 м, Braun-Blanquet 1964).
- ✓ Тенденция: стабилна до намаляваща.
- ✓ Бележки за цялостното състояние на популацията:

Популацията на Пиринското лале в местн. Лялево е малочислена и предимно с разпръснати индивиди, рядко се образуват групи от по 5–10 цъфтящи растения (Приложение 3.4.1). Ниската плътност се отразява на успеваемостта на опрашването и образуването на семена, които са особено ниски в неблагоприятни години. Наблюдава се тенденция към увеличаване на участието на червената хвойна в местообитанието. Поради относително лесната си достъпност, тази популация вероятно е най-силно

повлияна от събирането на растения за букети и изкореняване. През находището редовно преминава едър рогат добитък.

- ✓ Собственост на земите в района на находището: Общинска частна.
- ✓ Начин на трайно ползване в района на находището: Пасище, мера.
- ✓ Собственост на земите в района около находището: Общинска частна; Държавна частна.
- ✓ Начин на трайно ползване в района около находището: Пасище, мера; Залесена горска територия.

4.5.2. Субпопулация в местн. Павльова падина, Стъргач планина, землище на с. Лъки, общ. Хаджидимово.

- ✓ Условия на средата.

Надморска височина: 1000–1100 м.

Наклон: 2°–15°.

Изложение: изток, североизток.

Основна скала: гнайси, мрамори, шисти.

Почви: кафяви горски и излужени канелени горски, глинесто-песъчливи, средно каменисти.

Климат: виж "Обобщени данни за условията на средата".

- ✓ Описание на растителните съобщества, в които се среща вида – *Chrysopogon gryllus*, *Dichantium ischaetum*, *Syringa vulgaris*, *Juniperus oxycedrus*, *Rosa* sp., *Fraxinus ornus*, *Pistacia terebinthus*, *Ostrya carpinifolia*, *Poa* sp., *Rhodax canus*, *Orchis morio*, *O. purpurea*, *O. tridentata*, *Iris reichenbachii*, *Helianthemum nummularium*, *Pulsatilla slaviankae*, *Gladiolus* sp., *Fritillaria orientalis*, *Onosma taurica*, *Genista ovata*, *Hypericum rumeliacum*, *Salvia argentea*, *Veronica austriaca* subsp. *jacquini*, *Trinia glauca*, *Limodorum abortivum*, *Sedum* sp., *Mattiola fruticulosa*, *Artemisia alba*, *Globularia aphyllanthes*, *Holosteum umbellatum*, *Inula aschersoniana*, *Euphorbia* spp., *Erophila verna*, *Lathyrus aphaca*, *Allium spaerocephalum*, *Satureja pilosa* var. *slavjanka*, *Thesium divaricatum*, *Scilla autumnalis*, *Festucopsis sancta*, и др.
- ✓ Площ на находището: 3 ха.
- ✓ GPS координати на находището: виж Табл. 1.
- ✓ Численост на индивидите: 2000–3000 цъфтящи индивида.
- ✓ Плътност: 0.07–0.1 инд./м².
- ✓ Степен на обилие: 2a (покрытие 5-15% в стандартни площадки от 4x4 м, Braun-Blanquet 1964).
- ✓ Тенденция: стабилна.
- ✓ Бележки за цялостното състояние на популацията:

Субпопулацията на Пиринското лале в местн. Павльова падина е най-многочислената от известните досега (Приложение 3.4.2). Растенията са разпределени относително равномерно. Успеваемостта на опрашването и образуването на семена е добра в благоприятни години. Поради трудния достъп, популацията рядко се посещава от хора. Следи от паша не са наблюдавани.

- ✓ Собственост на земите в и около находището: Държавна частна.
- ✓ Начин на трайно ползване в и около находището: Дървопроизводителна горска площ.

4.5.3. Субпопулация южно от вр. Пазлъка, Стъргач планина, землище на с. Илинден, общ. Хаджидимово.

- ✓ Условия на средата.

Надморска височина: 1000–1070 м.

Наклон: 10°–25°.

Изложение: юг, югоизток.

Основна скала: мрамори, гнайси, шисти.

Почви: рендзини.

Климат: виж "Обобщени данни за условията на средата".

- ✓ Описание на растителните съобщества, в които се среща вида – *Chrysopogon gryllus*, *Dichantium ischaetum*, *Syringa vulgaris*, *Juniperus oxycedrus*, *Rosa* sp., *Ostrya carpinifolia*, *Fraxinus ornus*, *Pistacia terebinthus*, *Poa* sp., *Rhodax canus*, *Trifolium purpureum*, *T. angustifolium*, *Orchis tridentata*, *O. purpurea*, *O. morio*, *Iris reichenbachii*, *Helianthemum nummularium*, *Pulsatilla slaviankae*, *Fritillaria drenovskii*, *F. orientalis*, *Onosma taurica*, *Genista ovata*, *Mattiola fruticulosa*, *Hypericum rumeliacum*, *Salvia argentea*, *Veronica austriaca* subsp. *jacquinii*, *Trinia glauca*, *Globularia aphyllanthes*, *Anemone apennina*, *Artemisia alba*, *Satureja pilosa* var. *slavjankaе*, *Thesium divaricatum*, *Scilla autumnalis*, *Festucopsis sancta*, и др.
- ✓ Площ на находището: 6 ха.
- ✓ GPS координати на находището: виж Табл. 1.
- ✓ Численост на индивидите: 100–150.
- ✓ Плътност: 0.0016–0.0025 инд./м².
- ✓ Степен на обилие: 1 (покрытие 5-15% в стандартни площадки от 4x4 м, Braun-Blanquet 1964).
- ✓ Тенденции: стабилна.
- ✓ Бележки за цялостното състояние на популацията:

Субпопулацията на Пиринското лале южно от вр. Пазлъка е малочислена, растенията са предимно разпръснати, рядко образуват групи от по 5–10 цъфтящи индивида. Въпреки близостта си със с. Илинден, следи от паша са наблюдавани само в

най-долните части на популацията, но тя е повлияна неблагоприятно от събирането на растенията за букети и изкореняване, особено в недалечното минало.

- ✓ Собственост на земите и около находището: Държавна частна.
- ✓ Начин на трайно ползване в и около находището: Дървопроизводителна горска площ.

4.6. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

С цел провеждане на научни изследвания се отглежда *ex situ* в експерименталната оранжерия на ИБЕИ–БАН.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

Използвана е 5-степенна скала на значимост за идентифициране на заплахите.

оценка	заплахи
критична	при реализация може да доведе до гибел на цялата популация
много висока	при реализация може да доведе до гибел на по-голямата част от популацията
висока	при реализация може да доведе до гибел на значителни части от популацията
средна	при реализация може да доведе до потискане на жизнеността на популацията
слаба	при реализация може да доведе до унищожаване на отделни екземпляри

5.1. Неподлежащи на управление фактори

5.1.1. Популационно-биологични фактори

- ✓ **Ограничено разпространение в страната.** Основен естествен лимитиращ фактор.

Степен на заплахата: много висока.

- ✓ **Ниска възпроизводителна способност и слаб потенциал за разселване.** Ефективността на семенната продукция е непостоянна през годините. Ако в периодът на цъфтеж и първоначално формиране на семенните кутийки се установи трайно засушаване и особено високи температури, много голяма част от образувалите се кутийки абортират. Семенното размножаване е затруднено и при твърде дъждовно време поради неуспешно опрашване.

Степен на заплахата: много висока.

5.1.2. Конкуренция от страна на други видове

- ✓ **Промени в състава на растителните съобщества.** Увеличаването на участието на храсти (главно червена хвойна) в местообитанията и слабата конкурентоспособност водят до потискане на развитието на вида.

Степен на заплахата: слаба до средна.

5.1.3. Климатични промени – уязвимост на вида

- ✓ Пиринското лале е чувствително към **промени на климата**, водещи до периоди с продължително засушаване и общо повишаване на температурите. През особено сухото и горещо лято на 2013 г. повечето растения бяха изсъхнали още във фаза бутонизация или цвят.

Степен на заплахата: средна.

5.1.4. Паразити и болести

- ✓ Представителите на род Лале са податливи на голям брой заболявания, особено причинени от **гъбни патогени**.

Степен на заплахата: средна до висока.

5.1.5. Съществени социално-икономически промени

Съществени заплахи и лимитиращи фактори в резултат на социално-икономически промени за момента не се наблюдават.

5.2. Подлежащи на управление фактори

5.2.1. Влошаване и разрушаване на местообитанието

- ✓ Естествени сукцесионни промени – **обрастване с дървета и храсти**.

Степен на заплахата: слаба до средна.

- ✓ Антропогенни фактори:

– **Провеждане на горскостопански мероприятия** – потенциална заплаха.

Степен на заплахата: висока до много висока.

– **Утъпкване и паша**. Водят до влошаване на аерацията на почвата, както и до уплътняване и влошаване на водопогълщателната ѝ способност.

Степен на заплахата: средна до висока.

5.2.2. Пряко унищожаване, предизвикано от неантропогенни фактори

- ✓ **Утъпкване**. Степен на заплахата: средна до висока.

- ✓ **Паша**. Степен на заплахата: средна до висока.

- ✓ **Унищожаване на растенията от животни**. В района съществува популация на диви прасета, които могат да използват луковиците на Пиринското лале за храна. Мишките също се хранят с луковици, особено през зимния период. Лалетата съдържат алкалоиди, които правят надземните им части непривлекателни за

храна на топлокръвните животни, но са наблюдавани случаи на нагриване на листата, цветовете и плодните кутийки от насекоми.

Степен на заплахата: слаба до средна.

- ✓ **Пожари.** Степен на заплахата: средна до висока.

5.2.3. Причинени от човешка дейност

- ✓ **Събиране на цветовете и луковиците с цел търговия или за домашни нужди.** Това е основния антропогенен лимитиращ фактор, довел до силно намаляване на числеността на някои от популациите на вида, особено в близкото минало.

Степен на заплахата: много висока до критична.

- ✓ **Утъпкване.** Степен на заплахата: слаба до средна.

- ✓ **Пожари.** Степен на заплахата: средна до висока.

5.2.4. Въздействие на социално-икономически фактори от управляем характер

- ✓ **Промяна на собствеността на земята.** Степен на заплахата: много висока до критична.
- ✓ **Промяна в предназначението и начина на трайно ползване на земята и горскостопанските практики.** Степен на заплахата: много висока до критична.

5.2.5. Инвазивни чужди видове

В момента няма установени инвазивни видове в района на популациите на Пиринското лале.

5.2.6. Случайни фактори

До момента не са констатирани случайни фактори, оказващи негативно влияние върху популацията на Пиринското лале. Въпреки това, ограниченото разпространение в страната прави популациите му уязвими на заплахи от случаен характер.

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитания

- Популацията на Пиринското лале в местн. „Лялево” попада в границите на ЗМ "Пиринско лале", обявена със Заповед № РД-234/11.03.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 33/2013 г.) с цел опазване на вида и местообитанието му (Приложение 9, <http://eea.government.bg/zpo/bg/>). В границите на ЗМ се забранява:
  - Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята.
  - Строителство с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения.
  - Търсене, проучване и добив на подземни богатства.
  - Внасяне на неместни видове.
  - Бране и изкореняване на екземпляри от видовете растения, обект на защита.

- Паша и утъпкване в периода на цъфтеж и узряване на семената (от началото на май до края на юли).
- Залесяване.
- Субпопулациите в местн. Павльова падина и южно от вр. Пазлъка в Стъргач планина попадат в границите на ЗМ "Павльова падина", обявена като Природна забележителност със Заповед № РД-763/14.08.1981 г. на Председателя на КОПС при МС (обн., ДВ, бр. 81/1981 г.), промяна в режима на дейностите и разширена със Заповед № РД-417/14.11.1995 г. на Министъра на околната среда (обн., ДВ, бр. 105/1995 г.), прекатегоризирана в Защитена местност със Заповед № РД-651/26.05.2003 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 60/2003 г.), промяна в режима на дейностите и разширена със Заповед № РД-397/24.04.2013 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 51/2013 г., Приложение 9). В границите на ЗМ се забранява:
  - Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята.
  - Строителство.
  - Търсене, проучване и добив на подземни богатства.
  - Събиране на лечебни растения, бране и изкореняване на растения.
  - Внасяне на неместни видове.
- Популациите изцяло попадат в границите на защитени зони, по смисъла на Закона за биологичното разнообразие, BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка от защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г., на Министерския съвет (обн., ДВ, бр. 107/2007). Режими в зоната:
  - Забрана за провеждане на санитарни сечи с интензивност под 5%. При естествените гори е допустимо и нормално естествения отпад (мъртвата дървесина) да бъде до 5% от запаса. Ако мъртва дървесина в насаждението е до 5% от запаса не трябва да се предвижда и извежда санитарна сеч. А в случаите когато се провежда санитарна сеч - на 1 ха. трябва да се оставят по минимум 15 м³ мъртва и суха маса.
  - Забрана за внасяне на не-местни произходи и видове при воденето на краткосрочно-постепенни сечи със съчетаване на естественото с изкуствено възобновяване.
  - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи при издънкови насаждения с изключение на постепенни сечи с възобновителен период не по-малък от 10 години. Разрешените сечи се допускат при предварително естествено възобновяване или със съчетаване на естественото с изкуствено възобновяване.
  - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи при високостъблени насаждения, с изключение на изборните и дългосрочно постепенните.
  - Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи с изключение на изборните при високостъблени насаждения.

- Забрана за водене на всички видове възобновителни сечи.
- Забрана за водене на всички видове сечи.
- Забрана за водене на голи сечи и краткосрочно-постепенни сечи с възобновителен период не по-малък от 10 години.
- Забрана за водене на действия свързани с промяна на хидрологичния режим.
- Забрана за добив на листников фураж.
- Забрана за кастрене.
- Забрана за ограждане, включително за бази за интензивно развъждане на дивеча.
- Забрана за паша на кози.
- Забрана за паша.
- Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.
- Забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес, включително такива от социален или икономически характер или изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда.
- Задължително провеждане на отгледни сечи.
- Запазването на ключови елементи на биоразнообразието – острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.
- Увеличаване на турнуса на сеч с 20 години.

Популациите изцяло попадат и в границите на защитена зона BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици обявена със Заповед № РД-751/24.10.2008 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 97/2008). Режимът на зоните допринася за опазването на вида, тъй като евентуална промяна в начина на трайно ползване (НТП) на земите или наличие на инвестиционни намерения преминават задължително през Оценка за съвместимост (ОС), при която ще се прецени влиянието върху популацията на вида.

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- Инвентаризация на находищата на Пиринското лале за оценка на актуалното им състояние в рамките на проект *"Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати"*.

- Оценка на степента на риска и тенденциите в развитието на популациите.
- Идентифициране на подлежащи и неподлежащи на управление фактори, реални и потенциални заплахи.
- Разработване на дългосрочен 10-годишен План за мониторинг (Приложения 4 и 5)
- Провеждане на 3-годишен мониторинг (2011–2013) на състоянието и тенденциите в популацията в местн. Лялево по показателите от "Формуляр за мониторинг на висши растения" и разработения Допълнителен формуляр.

6.3. Повишаване на осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- Провеждане на информационни срещи (в рамките на проект "*Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати*") за запознаване с Пиринското лале на територията на РИОСВ – Благоевград, с участие на местната общност, експерти от структурите на ИАГ, НПО, еколози.
- Предоставяне на информационни материали на РИОСВ – Благоевград, община Хаджидимово и кметството в с. Копривлен.
- Поставяне на информационна табела в близост до находището в местн. Лялево и на общественодостъпно място в с. Копривлен.
- Публикуване на информация за вида на интернет страниците на проекта, МОСВ, РИОСВ – Благоевград, разпространена и по местни радиостанции и преса.
- Провеждане на срещи с местната, общинската и областната администрации за запознаване с предвидените дейности по опазване на вида и във връзка с внесено Предложение за обявяване на защитена местност.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

Конкретните дейности, графикът за реализацията им, необходимият бюджет и отговорните институции/партньори са посочени в таблицата в част 9 "Бюджет и график за реализирането на набелязаните дейности, индикатори". Приоритетните действия са ежегодното наблюдение на находището и провеждането на *in situ* дейности за поддържане на местообитанието и подпомагане на оцеляването на вида.

7.1. Политики и законодателство

Към настоящия момент предвидените законодателни мерки за опазването на Пиринското лале са подходящи и целесъобразни. Освен това е необходимо:

- При предприемане на административни действия и провеждане на процедури по ОВОС/ЕО и ОС, да се оценява евентуалното въздействие на инвестиционните намерения върху популациите или местообитанията на

вида и да се вземат предвид препоръките в Плана за действие за опазване на вида.

Индикатор за успех: Оценено въздействие на инвестиционните намерения върху популациите на вида при провеждане на процедури по ОВОС или др. Административни действия.

Оценка за важността: Много висока.

- Обсъждане и договаряне на механизми за контрол от страна на РИОСВ – Благоевград и ТП "ДГС Гоце Делчев" при постъпване на инвестиционни намерения, застрашаващи популациите на вида.

Индикатор за успех: Договорени контролни механизми при постъпване на инвестиционни намерения.

Оценка за важността: Много висока.

- Включване на дейности по опазването на вида, които са залегнали в настоящия План, в Общинския план за опазване на околната среда на община Хаджидимово.

Индикатор за успех: Включени са дейности по опазването на вида в Общинския план за опазване на околната среда на община Хаджидимово.

Оценка за важността: Висока.

7.2. Пряко опазване и възстановяване на вида и естествените му местообитания – *in situ* и *ex situ*

До момента не са предприемани целенасочени мерки за *in situ* и *ex situ* опазване на Пиринското лале.

Препоръчителни *in situ* мерки за опазване са:

- Периодично (през 5–6 години) почистване на 10% от храстовата растителност, като се обърне особено внимание на храстите, които очевидно угнетяват индивиди на Пиринското лале.

Индикатор за успех: Почистени храсти около групите с Пиринско лале.

Оценка за важността: Висока.

In situ мерките за опазване могат да бъдат допълнени с дейности *ex situ*, които ще гарантират запазването на генетичното разнообразие на популациите от Пиринското лале. Някои от тези дейности са:

- Създаване на жива колекция в Ботаническата градина на БАН, опитното поле на ИБЕИ–БАН и други научни институции, в която да се включи материал от находището на вида.

Индикатор за успех: Отглеждане на поне 50 жизнени растения в поне една жива колекция на научна институция.

Оценка за важността: Висока.

- Разработване на методика за *ex situ* опазване на вида – *in vivo* и *in vitro* култивиране.

Индикатор за успех: Разработена методика за *ex situ* опазване на вида.

Оценка за важността: Висока.

- Събиране, съхранение и предоставяне на семена (Приложение 6) в Националната семенна генбанка (Институт по растителни генетични ресурси, гр. Садово).

Индикатор за успех: Внесени семена в семенни банки, съгласно методиката в Приложение 6 на Плана.

Оценка за важността: Висока.

7.3. Изследвания и мониторинг

Пиринското лале не е било обект на целенасочени научни изследвания за натрупване на данни с необходимата повтораемост, които се отнасят до биологията и екологията на вида, характеристиките на неговите популации и местообитания, на основата на които могат да се правят изводи за наблюдавани тенденции, както и да се предлагат ефективни дейности за опазването на вида.

Следните типове научни изследвания са необходими за правилното планиране, оптимизиране и подпомагане на дейностите по опазването и подобряването на състоянието на популациите и местообитанията на вида:

- Целенасочено издирване на нови находища в подходящи местообитания в района на Южен Пирин и Стръргач планина.

Индикатор за успех: Посетени потенциално подходящи местообитания на вида.

Оценка за важността: Много висока.

- Проучване на биологията и екологията на Пиринското лале (репродуктивна система и репродуктивен потенциал, кълняемост, преживяемост, механизми на разсейване на семената, вектори на опрашване и разпространение).

Индикатор за успех: Събрани данни за биологията и екологията на вида.

Оценка за важността: Много висока.

- Проучване на вътрепопулационната и междупопулационната генетична изменчивост и оценка на генетичното разнообразие като мярка за адаптивния потенциал на вида.

Индикатор за успех: Проведени проучвания.

Оценка за важността: Много висока.

- Идентифициране на генетичен материал за съхранение в генбанки.

Индикатор за успех: Определен генетичен материал.

Оценка за важността: Висока.

- Провеждане на дългосрочен мониторинг съгласно разработения План за мониторинг (Приложения 4, 5). Ежегодно наблюдение и оценка на популации по показателите от "Формуляр за мониторинг на висши растения".

Индикатор за успех: Ежегоден мониторинг и попълнени формуляри.

Оценка за важността: Критична.

7.4. Повишаване на осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида

- Разпространение сред местната общност на отпечатаните при разработването на плана брошури и плакати за обекта на опазване и отразяване на предприетите дейности в тази насока.

Индикатор за успех: Разпространени поне 500 брошури и плакати.

Оценка за важността: Висока.

- Провеждане на периодични информационни срещи с цел повишаване на природозащитната култура на местната общност.

Индикатор за успех: Проведени поне 3 срещи в рамките на изпълнението на Плана.

Оценка за важността: Висока.

- Периодично издаване на информационни материали, публикации в пресата, информационни кампании (на 3 или 5 години), работа с деца и ученици.

Индикатор за успех: Издадени поне 5 публикации в пресата и проведени поне 3 информационни кампании сред деца, ученици и др.

Оценка за важността: Висока.

- Предоставяне на текуща информация на интернет страниците на РИОСВ, МОСВ и в медиите.

Индикатор за успех: Публикувана актуална информация на интернет страниците на РИОСВ и МОСВ и в медиите.

Оценка за важността: Висока.

7.5. Адаптивни и смекчаваци мерки (ако е приложимо)

Неприложимо.

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Целта на мониторинга върху изпълнението на Плана за действие е да се оцени степента на неговото прилагане и ефективността на мерките върху състоянието на вида.

Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
Оценка на степента на изпълнение на Плана			
100 % изпълнение на дейностите от Плана	% от броя изпълнени дейности от Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
100 % от предвидените в Плана средства са изразходени	% изразходени средства от предвидените в Плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
Местни власти и жители на общината, запознати с проблемите по опазването на вида	Проведена анкета/допитване с местните власти и жителите на общината	веднъж на три години	МОСВ
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популацията	Констатирани видими намаления на площта на популацията	веднъж на три години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Средното проективно покритие на вида във всяка субпопулация остава стабилно или нараства	Констатирани промени в средното проективно покритие	веднъж на три години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Липса на видими нарушения в местообитанието на вида	Констатирани видими нарушения в състоянието на местообитанията	всяка година	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
I. Цел: Политики														
1. Включване на дейности по опазването на вида в Общинския план за опазване на околната среда на Община Хаджидимово.	РИОСВ – Благоевград, Община Хаджидимово	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране	
2. Обсъждане и договаряне на механизми за контрол от страна на РИОСВ при постъпване на инвестиционни намерения, застрашаващи популацията на вида.	РИОСВ – Благоевград, ТП "ДГС Гоце Делчев", ИБЕИ-БАН	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране	
3. При провеждане на процедури по ОВОС, да се оценява въздействието на инвестиционните намерения върху популациите на вида и да се вземат предвид препоръките в Плана.	РИОСВ – Благоевград	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		Не е необходимо финансиране	
II. Цел: <i>In situ</i> и <i>ex situ</i> опазване и възстановяване на популацията на Пиринското лале														
1. Включване на материал от находищата на вида в живите колекции на подходящи научни институции.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ-БАН	600	600	200	200	200	200	200	200	200	200	200	2800	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
2. Депозиране на генетичен материал в генбанки.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ-БАН, Генбанка – Садово,	400	400										800	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове, Генбанка – Садово

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	Миленум Сийд Банк												
III. Цел: Укрепване на научната основа за ефективното опазване на вида													
1. Целенасочено издирване и проучване на нови находища на вида.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ-БАН	2500	2500	2500	2500							10000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
2. Детайлно проучване на биологията и екологията на вида.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ-БАН	2000	2000	2000	2000							8000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
3. Проучване на вътре- и междупопулационната генетична изменчивост и оценка на генетичното разнообразие и идентифициране на генетичен материал за съхранение в генбанки.	ИБЕИ-БАН	8000	8000	8000								24000	ПУДООС, ОПОС, ФНИ, Европейски фондове
IV. Цел: Възстановителни и/или поддържащи мерки за местообитанието на Пиринското лале													
1. Периодично почистване на 10% от храстовата растителност.	РИОСВ – Благоевград, ТП "ДГС Гоце Делчев"	800					500				500	2300	ПУДООС, ОПОС
V. Цел: Мониторинг на вида													
1. Обозначаване на пробните площи за мониторинг.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ-БАН, НПО,		850									850	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	доброволци												
2. Обучение на извършващите мониторинга лица.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН		800									800	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
3. Тестване и адаптиране на предложената схема за мониторинг.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН		700	550								1250	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
4. Дългосрочен мониторинг на популацията.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, НПО, доброволци, природолюбители	2580	580	2580	580	2580	580	2580	580	2580	580	15800	ПУДООС, ОПОС, Европейски фондове
VI. Цел: Повишаване на информираността на местното население													
1. Разпространение на отпечатаните при разработването на плана брошури и плакати сред местното население.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН, Община Благоевград, НПО, доброволци	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		не е необходимо финансиране
2. Провеждане на среща със заинтересованите страни в региона за представяне на препоръките и дейностите, заложи в Плана.	РИОСВ – Благоевград, ИБЕИ–БАН	500										500	ПУДООС, ОПОС
3. Периодично провеждане на	РИОСВ –	200	200		400		200	200	200		400	1800	ПУДООС, ОПОС

Дейности	Отговорни институции /партньори	Необходими средства /лв./											Източници на финансиране
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
информационни срещи, издаване на информационни материали, публикации в пресата, кампании.	Благоевград, ИБЕИ-БАН, местни медии, НПО												
4. Предоставяне на текуща информация на интернет страниците на РИОСВ, МОСВ.	ИБЕИ-БАН, РИОСВ – Благоевград, НПО	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		не е необходимо финансиране
	Общо:	17080	16630	15830	6180	2780	980	3480	980	2780	1680	68400	

10. ПРИЛОЖЕНИЯ

В Плана за действие са включени следните приложения:

1. Списък на използваните съкращения.
2. Библиография.
3. Снимков материал на вида и неговото местообитание.
4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.
5. План за мониторинг, Стандартна бланка за наблюдение на популациите и Допълнителен формуляр.
6. Методика и протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена.
7. Обща карта на всички известни находища на вида.
8. Индикативна карта на находищата.
9. Заповеди за обявяване на Защитени територии.

Приложение 1. Списък на използваните съкращения.

БАН	–	Българска академия на науките
ДВ	–	Държавен вестник
ДГС	–	Държавно горско стопанство
ЕИО	–	Европейска икономическа общност
ЕО	–	Експертна оценка
ЗБР	–	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗТ	–	Закон за защитените територии
ЗМ	–	Защитена местност
ИАГ	–	Изпълнителна агенция по горите
ИАОС	–	Изпълнителна агенция по околна среда
ИБЕИ	–	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания
ИРГР	–	Институт по растителни генетични ресурси "К. Малков" – гр. Садово
МЗГ	–	Министерство на земеделието и горите
МОСВ	–	Министерство на околната среда и водите
НПО	–	Неправителствена организация
НСМБР	–	Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие
НТП	–	Начин на трайно ползване
ОВОС	–	Оценка на въздействието върху околната среда
ОПОС	–	Оперативна програма "Околна среда"
ОС	–	Оценка за съвместимост
ПУДООС	–	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
РИОСВ	–	Регионална инспекция по околната среда и водите
ТП	–	Териториално поделение
ФНИ	–	Фонд "Научни изследвания", Министерство на образованието, младежта и науката
GPS	–	Глобална система за позициониране
IUCN	–	Международен съюз за защита на природата
SO	–	Съкращение на хербарната сбирка в Биологически факултет на Софийски Университет
SOA	–	Съкращение на хербарната сбирка в Аграрен Университет – гр. Пловдив
SOM	–	Съкращение на хербарната сбирка в ИБЕИ–БАН

Приложение 2. Библиография.

- Делипавлов, Д. 1987. Нови таксони и критични бележки към флората на България. В: Кузманов, Б. (ред.) – В: Трудове на Четвърта Национална конференция по ботаника. Т. 1: 97-102. София.
- Закон за биологичното разнообразие**, обн., ДВ, бр. 77 от 09.08.2002 г.
- Закон за защитените територии**, обн., ДВ, бр. 133 от 11.11.1998 г.
- Игнатова, П.** (под печат). *Tulipa pirinica* Delip. – В: Пеев, Д. и др. (ред.), Червена книга на България. Т. 1. Растения и гъби. Линк към електронното издание: <http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/>
- Наредба № 5**, обн., ДВ, бр. 73 от 19.08.2003 г.
- Попова, М.** 2011. Род *Tulipa* L. – В: Делипавлов, Д. & Чешмеджиев И. (ред.), Определител на растенията в България. Академично издателство на Аграрния университет, Пловдив.
- Ignatova, P.** 2009. *Tulipa pirinica* Delip. – In: Petrova, A. & Vladimirov, V. (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytologia Balcanica, 15(1): 71.
- IUCN.** 2001. IUCN Red List Categories and Criteria: Version 3.1. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge, UK.
- IUCN.** 2003a. Guidelines for Application of IUCN Red List Criteria at Regional Levels: Version 3.0. IUCN Species Survival Commission. IUCN, Gland, Switzerland & Cambridge.
- IUCN.** 2003b. Guidelines for Using the IUCN Red List Categories and Criteria. IUCN Species Survival Commission. Gland & Cambridge.
- Raunkiær, C.** 1934. The Life Forms of Plants. Oxford University Press, Oxford. (Translated from the original published in Danish, 1907).

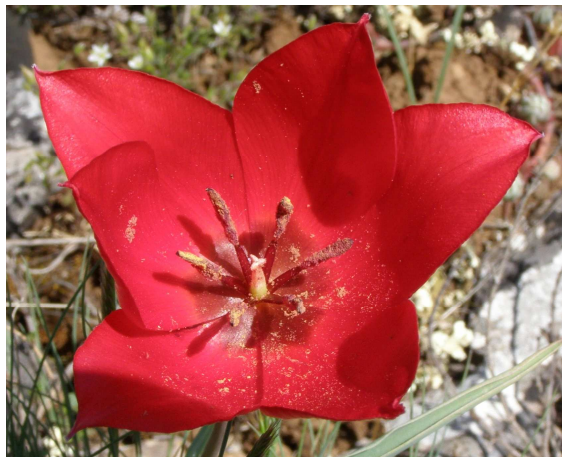
Приложение 3. Снимков материал на вида и неговото местообитание.

3.1. Общ вид на Пиринското лале

3.2. Цвят на Пиринско лале

3.3. Плодна кутийка

3.4. Местообитание на Пиринското лале

3.4.1. Местн. Лялево

3.4.2. Местн. Павльова падина

Приложение 4. Методика за наблюдение и оценка на популациите и находищата.

За оценка състоянието на популациите и находищата в периода на прилагане на плана за действие (2014 – 2023 г.) се използва Методиката, разработена в рамките на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие. Тази Методика е разработена на базата на събраните данни от провеждан мониторинг в съответствие с Методиката за мониторинг на висши растения, утвърдена в рамките на НСМБР. <http://eea.government.bg/bg/bio/nsmbr>.

По време на разработване на плана за действие, в периода 2011 – 2013 г., данните от провеждания мониторинг са събирани, следвайки гореспоменатата Методика за мониторинг на висши растения, като са отчитани основните популационни параметри (според методическите указания на Заугольнова и др. (1993) и (Ryttäri & al., eds. 2003) в Полевия формуляр за набиране на първични данни.

Приложение 5. План за мониторинг, Стандартна бланка за наблюдение на популациите и Допълнителен формуляр.

1. Цел на мониторинга

- 1.1. Да се установят промени в състоянието и динамиката на популацията, което да послужи за запазване на състоянието и сегашния ѝ размер или за увеличаване на числеността.
- 1.2. Да се установят промени в местообитанието, което да послужи за запазване на сегашното му състояние или то да бъде подобро (разрушаване на местообитанието, обрастване на местообитанието с дървета и храсти и др.).
- 1.3. Да се предвидят мероприятия за подобряване на състоянието на местообитанието и увеличаването на числеността на популацията.

2. Обща информация за вида

Природозащитен статут: На национално ниво Пиринското лале е вид, оценен като "Критично застрашен" (Ignatova, 2009), включен е в Приложение № 3 на ЗБР (защитен вид) и в подготвеното за печат ново издание *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби* (Игнатова, под печат). Популациите изцяло попадат в НАТУРА 2000 зона BG0001028 "Среден Пирин–Алиботуш" за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и BG0002078 "Славянка" за опазване на дивите птици.

Кратко морфологично описание: Пиринското лале е многогодишно луковично растение. Луковицата е яйцевидна с ципести тъмнокафяви обвивни люспи, от вътрешната страна голи. Стъблата са изправени, голи, 20–30 см високи. Листата са 3–4, долните широко ланцетни до продълговато-яйцевидни, горните линейни до ланцетни. Цветовете са единични, преди цъфтежа изправени. Околоцветните листчета са 6, яркочервени, завършващи с остро връхче, в основата всички са с развито в различна степен тъмно петно, обикновено без жълта ивица около него или с неясна тясна жълтеникава ивица, нееднакви – вътрешните са обратнойцевидни и малко по-широки от външните ланцетни листчета. Тичинковите дръжки са голи. Плодът е продълговато елиптична или яйцевидна кутийка, на върха заострена. Семената са кафяви, плоски, триъгълни. Цъфти през (IV) V, семената узряват през (VI) VII. Размножава се главно със семена, по-ограничено и вегетативно.

Общо разпространение: Среца се само в България (български ендемит).

Разпространение в България: Среща се единствено на територията на община Хаджидимово – една популация в Южен Пирин (местн. Лялево) и в планината Стъргач, където се срещат две близо разположени субпопулации на вида – в местн. Павлова падина, североизточно от вр. Пазлъка, и южно от върха над с. Илинден.

Основни заплахи за вида: Ограниченото разпространение в страната, ниската възпроизводителна способност и слаб потенциал за разселване, слабата конкурентоспособност, увеличаването на участието на гъстотуфести тревисти растения и храсти в местообитанията са основните естествени лимитиращи фактори.

Основен отрицателно действащ антропогенен фактор е събирането на цветове и изкореняването на луковици. Неблагоприятно влияние биха оказали потенциално провеждане на горскостопански мероприятия, утъпкване, паша и пожари.

3. Методика за извършването на мониторинга

При изготвянето на настоящия Мониторингов протокол е използван като основа *Формуляр за мониторинг на висши растения* на ИАОС, който е допълнен с информативни параметри от Допълнителен формуляр, изготвен от експертите в проект *"Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати"*. За попълването на "Формуляра" се използва утвърдената "Методика за мониторинг на висши растения" на ИАОС.

Структура на формуляра:

Част 1. *Формуляр за мониторинг на висши растения* на ИАОС.

Част 2. *Допълнителен формуляр*, включващ обща част с показатели за еднократно наблюдение, както и 2 специализирани части:

2.1. *показатели за наблюдение на цялата популация;*

2.2. *показатели за наблюдение в контролните площадки.*

Място за извършване на мониторинга: популациите на Пиринското лале в местн. Лялево и в местн. Павлова падина.

Отчетна единица: отделно растение.

Периоди на наблюдение: 2 пъти годишно – в първата половина на май (във фаза на цъфтеж) и средата на юли (във фаза на плодоносене).

Вид и брой контролни площадки: 10 броя постоянни площадки за мониторинг, разположени така че да обхванат цялата площ на популацията. Площта на всяка площадка е различна, което се налага заради естеството на терена и невъзможността да се поставят постоянни маркери на краищата ѝ. Налага се използването на маркировка върху неподвижни камъни или скални излази като ориентири за всяка площадка, както и измерване на GPS-координати в единия ѝ край. В местн. Павлова падина маркирането на площадките става чрез заравяне в земята на постоянни метални маркери, които се откриват впоследствие с металотърсач.

При всяко посещение се отчитат както показателите за наблюдение на цялата популация, така и показателите за наблюдение в контролните площадки.

4. Необходим човешки ресурс и финанси (за 10 години).

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2014	3 дни през май + 3 дни през юли 6 дни × 2 ботаника × 20 лв. дневни = 240 лв 4 нощувки × 2 експерти × 80 лв. = 640 лв 2 пътувания × 180 лв. пътни = 360 лв 6 дни × 1 експерт от РИОСВ × 20 лв. дневни = 120 лв 4 нощувки × 1 експерт от РИОСВ × 80 лв. = 320 лв хonorар 3 експерти × 50 лв. × 6 дни = 900 лв	2 ботаници + 1 експерт от РИОСВ – Благоевград	2580 лв
2015	2 дни през май + 2 дни през юли 4 дни × 1 експерт × 20 лв дневни = 80 лв 2 нощувки × 1 експерт × 80 лв. = 160 лв 2 пътувания × 70 лв. пътни = 140 лв хonorар 1 експерт × 50 лв. × 4 дни = 200 лв	1 експерт от РИОСВ – Благоевград	580 лв
2016	3 дни през май + 3 дни през юли 6 дни × 2 ботаника × 20 лв. дневни = 240 лв 4 нощувки × 2 експерти × 80 лв. = 640 лв 2 пътувания × 180 лв. пътни = 360 лв 6 дни × 1 експерт от РИОСВ × 20 лв. дневни = 120 лв 4 нощувки × 1 експерт от РИОСВ × 80 лв. = 320 лв хonorар 3 експерти × 50 лв. × 6 дни = 900 лв	2 ботаници + 1 експерт от РИОСВ – Благоевград	2580 лв
2017	2 дни през май + 2 дни през юли 4 дни × 1 експерт × 20 лв дневни = 80 лв 2 нощувки × 1 експерт × 80 лв. = 160 лв 2 пътувания × 70 лв. пътни = 140 лв хonorар 1 експерт × 50 лв. × 4 дни = 200 лв	1 експерт от РИОСВ – Благоевград	580 лв
2018	3 дни през май + 3 дни през юли 6 дни × 2 ботаника × 20 лв. дневни = 240 лв 4 нощувки × 2 експерти × 80 лв. = 640 лв 2 пътувания × 180 лв. пътни = 360 лв 6 дни × 1 експерт от РИОСВ × 20 лв. дневни	2 ботаници + 1 експерт от РИОСВ – Благоевград	2580 лв

	= 120 лв 4 нощувки × 1 експерт от РИОСВ × 80 лв. = 320 лв хонорар 3 експерти × 50 лв. × 6 дни = 900 лв		
2019	2 дни през май + 2 дни през юли 4 дни × 1 експерт × 20 лв дневни = 80 лв 2 нощувки × 1 експерт × 80 лв. = 160 лв 2 пътувания × 70 лв. пътни = 140 лв хонорар 1 експерт × 50 лв. × 4 дни = 200 лв	1 експерт от РИОСВ – Благоевград	580 лв
2020	3 дни през май + 3 дни през юли 6 дни × 2 ботаника × 20 лв. дневни = 240 лв 4 нощувки × 2 експерти × 80 лв. = 640 лв 2 пътувания × 180 лв. пътни = 360 лв 6 дни × 1 експерт от РИОСВ × 20 лв. дневни = 120 лв 4 нощувки × 1 експерт от РИОСВ × 80 лв. = 320 лв хонорар 3 експерти × 50 лв. × 6 дни = 900 лв	2 ботаници + 1 експерт от РИОСВ – Благоевград	2580 лв
2021	2 дни през май + 2 дни през юли 4 дни × 1 експерт × 20 лв дневни = 80 лв 2 нощувки × 1 експерт × 80 лв. = 160 лв 2 пътувания × 70 лв. пътни = 140 лв хонорар 1 експерт × 50 лв. × 4 дни = 200 лв	1 експерт от РИОСВ – Благоевград	580 лв
2022	3 дни през май + 3 дни през юли 6 дни × 2 ботаника × 20 лв. дневни = 240 лв 4 нощувки × 2 експерти × 80 лв. = 640 лв 2 пътувания × 180 лв. пътни = 360 лв 6 дни × 1 експерт от РИОСВ × 20 лв. дневни = 120 лв 4 нощувки × 1 експерт от РИОСВ × 80 лв. = 320 лв хонорар 3 експерти × 50 лв. × 6 дни = 900 лв	2 ботаници + 1 експерт от РИОСВ – Благоевград	2580 лв
2023	2 дни през май + 2 дни през юли 4 дни × 1 експерт × 20 лв дневни = 80 лв 2 нощувки × 1 експерт × 80 лв. = 160 лв 2 пътувания × 70 лв. пътни = 140 лв хонорар 1 експерт × 50 лв. × 4 дни = 200 лв	1 експерт от РИОСВ – Благоевград	580 лв

Общо: 15800 лв.

Необходимо оборудване и екипировка (изброени са всички необходими уреди и материали; закупуването им става съобразно с наличното оборудване в РИОСВ).

бланки за мониторинг (на ИАОС и Допълнителния формуляр) и методиките към тях, включително списък на заплахите;

GPS-апаратприемник;

фотоапарат;

колчета за временно маркиране на площадката;

бележник или клипборд;

химикалка;

цветни маркери;

ролетка;
спрей;
металотърсач.

Цитирана литература

Ignatova, P. 2009. *Tulipa pirinica* Delip. – In: Petrova, A. & Vladimirov, V. (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., 15(1): 71.

Игнатова, П. (под печат). *Tulipa pirinica* Delip. – В: Пеев, Д. и др. (ред.), Червена книга на България. Т. 1. Растения и гъби. Линк към електронното издание: <http://e-codb.bas.bg/rdb/bg/>

Стандартна бланка за мониторинг (Формуляр за мониторинг на висши растения)

Вид (латинско име): Tulipa pirinica			
Дата	Начален час / Краен час на наблюдението	Място [отбелязва се конкретното място на находището, местност]	
19.05.2013	14:30 / 15:30	Южен Пирин, местн. Лялево, с. Копривлен	
Пробна площ (име/№)			
GPS координати на пробната площ (WGS 84):			
Longitude 23.7596 (229483.774125)	Longitude 23.76316 (229772.2325)	Longitude 23.75885 (229421.945625)	Longitude 23.76124 (229617.91425)
Latitude 41.48904 (4598118.03112)	Latitude 41.48693 (4597872.59262)	Latitude 41.48923 (4598141.47787)	Latitude 41.48837 (4598038.49925)
Населено място [указва се най-близкото населено място]		Област	Община
с. Копривлен		Благоевград	Хаджидимово
NUTS код	РДГ	РИОСВ	Държавно Горско Стопанство (ДГС)
Държавно Ловно Стопанство ДЛС		Отдел	Подотдел
Надморска височина: 859-950 m		Биогеографски регион	
		Алпийски Континентален Черноморски	
Мястото попада в:			
[ако мястото попада в ЗТ, се отбелязва името]			
Защитена територия по ЗЗТ:		име	
Национален парк	ПУ:		
	Отдел:	Подотдел:	
Природен парк			
Резерват			
Поддържан резерват			
Природна забележителност			
Защитена местност	"Пиринско лале"		
Други защитени територии:		име	
Защитена зона за птици	BG0002078 "Славянка"		
Защитена зона за местообитания	BG0001028 "Среден Пирин-Алиботуш"		
Рамсарско място			
Вид ползване на земята:			
Пасище, мера.			
Собственост на земята:			
Общинска частна			
Екип:	Наблюдатели		Институция
1.	Даниела Иванова		ИБЕИ-БАН
2.	Райна Начева		ИБЕИ-БАН

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находищата [в м]	
Туристически пътеки	не		
Горски пътища	да	Преминава през находището	
Потоци	не		
Реки	не		
Обработваеми места	не		
Населени места	не		
Постройки	не		
Пътища	не		
Флористичен район: [подчертава се] Беласица, Витошки район, Дунавска равнина, Западни гранични планини, Знеполски район, Долината на р. Места, <u>Пирин</u> , Предбалкан, Рила, Родопи (Западни, Средни, Източни), Средна гора (Западна, Средна, Източна), Струмска долина, Странджа, Североизточна България, Славянка, Стара планина (Западна, Средна, Източна), Софийски район, Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Черноморско крайбрежие (северно, южно)			
Отчетна единица : [подчертава се] дърво, храст, храстче, <u>отделно тревисто растение</u> , туфа, цветоносен стрък, вегетативни листни розетки, вегетативен летораст, генеративен летораст, млади връхни разклонения, група			
Фенологична фаза:			
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Поници, пъпки			
Начало на вегетация			
Вегетация		+	
Край на вегетация			
Отмиране			
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]	
Появяване на съцветия /спороносните листа			
Бутонизация /начало на спорообразуване			
Начало на цъфтежа /спорообразуване			
Пълен цъфтеж /спороносене		+	
Край на цъфтежа/ спороносенето			
Узряване на плодовете/спорангиите			
Зрели плодове/спорангии			
Няма признаци на генеративни органи			
GPS координати на популацията (WGS 84):			
Longitude 23.7596 (229483.774125)	Longitude 23.76316 (229772.2325)	Longitude 23.75885 (229421.945625)	Longitude 23.76124 (229617.91425)
Latitude 41.48904 (4598118.03112)	Latitude 41.48693 (4597872.59262)	Latitude 41.48923 (4598141.47787)	Latitude 41.48837 (4598038.49925)
Характеристика на местообитанието:			
Изложение: Ю, ЮИ, И, СИ		Форма на релефа: склон, било	
Наклон в градуси: [отбелязва се с +]		Основна скала: [отбелязва се с +]	
1–5°		силикат	

6–10°		варовик	+
11–15°	+	лъос	
16–20°	+	пясъчник	
21–25°	+	неразкрито	
26–30°		друга основна скала:	
31–35°			
36–40°			
Почва: ...тъмноцветни планинско-горски почви....			
Тип: [отбелязва се с +]		Мощност: [отбелязва се с +]	
Смолници		плитки	+
Метаморфни	+	средномощни	
Черноземи		мощни	
Файоземи		Ерозия: [отбелязва се с +]	
Лесивирани		неерозирано	+
Планосоли		слабо ерозирано	
Жълтоземи		силно ерозирано	
Торфенисти			
Влажност: [отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]	
Сухи	+	преовлажнени	
умерено влажни		заливни	
Влажни		с променлива влажност	
Категория природно формирование:		[отбелязва се с +]	
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества		+	
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			
Общо проективно покритие на растителността в %:		50-60 %	
Тип растителност:		[отбелязва се с +]	
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителност			
Бореално-планинска растителност			
Аркто-алпийска растителност			
Средиземноморска растителност		+	
Водна растителност			
Проективно покритие на дървесните видове в %:		< 5 %	
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.	Ostrya carpinifolia	5.	
2.	Fraxinus ornus	6.	
Проективно покритие на храстите в %:		35-40 %	
№	Храсти (латинско име)		
1.	Syringa vulgaris	5.	
2.	Juniperus oxycedrus	6.	
3.		8.	

Проективно покритие на тревистите видове в %: 30-40 %			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	Chrysopogon gryllus	5.	Helianthemum nummularium
2.	Dichantium ischaemum	6.	Artemisia alba
3.	Poa bulbosa	7.	Holosteum umbellatum
4.	Rhodax canus	8.	Brachypodium pinnatum
№	Други консервационно значими видове (латинско име)		
1.	Fritillaria drenovskii	5.	Orchis tridentata
2.	Limodorum abortivum	6.	Pulsatilla slaviankae
3.	Orchis purpurea	7.	Riccia crustata
4.	Ophrys mammosa	8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.	Juniperus oxycedrus	4.	
2.		5.	
3.		6.	
Площ на популацията в ha: 10 ha			
Плътност на популацията (брой отчетни единици / m ²):	Вегетативни:	Генеративни:	Общо:
	30 за отчетните площадки	23 за отчетните площадки	53 за отчетните площадки
Проективно покритие на наблюдавания вид в %: под 1 %			
Брой отчетни площадки: 10			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегнатата популация:	
1.	не		
2.			
№	Заплахи и природни явления:	% на засегнатата площ / популация:	
1.	Обрастване с храсти	5%	
2.	Утъпкване	1%	
3.			
4.			
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.			
2.			
3.			
Бележки: Отчетните площадки са с различна площ поради естеството на терена. През 2013 г. повечето растения в популацията бяха изсъхнали още във фаза бутонизация или цвят (вероятно поради неблагоприятни климатични условия).			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			+
Кarti [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			

Приложение 6. Методика и протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена.

Методика

за събиране, съхранение и предоставяне на семена от растителния вид Пиринско лале (*Tulipa pirinica*) от сем. Кремови (*Liliaceae*)

1. Общи сведения за вида, природозащитен статус, разпространение и популации

Пиринското лале е един от най-редките представители на род Лале (*Tulipa*) от сем. Кремови (*Liliaceae*) в България. Защитен вид, включен в Приложение № 3 на Закона за биологичното разнообразие, в Червения списък на висшите растения в България (2009) и в *Червена книга на Република България, Т. 1. Растения и гъби* (под печат) с категория "Критично застрашен".

Пиринското лале е разпространено единствено в България – в землищата на с. Копривлен (местн. Лялево), с. Лъки (местн. Павльова падина) и с. Илинден (под вр. Пазлъка).

Пиринското лале е многогодишно тревисто растение, криптофит (геофит). Цъфтежът при подходящи условия може да започне още през втората половина на месец април, но фазата на пълен цъфтеж е през май. Цветните пъпки се появяват в пазвите на листата през април. Плодните кутийки се образуват през втората половина на май, а зрели семена се наблюдават през юни и основно през юли. Видът се опрашва от насекоми. Размножава се със основно чрез семена. Характеризира се със сравнително висока семенна продукция. Потенциалът за вегетативно размножаване на Пиринското лале е ограничен.

Популациите са с площи от 3 ха до 10 ха и численост от 100 до 3000 цъфтящи индивида в отделните находища при благоприятни години. Състоят се от единични екземпляри и/или по-малки и по-големи групи, неравномерно разпределени в тревисти или каменисти участъци.

2. Място за събиране на семена

Семена се събират от популацията в землището на с. Лъки.

3. Количество на семената

При благоприятни условия и обилен цъфтеж с последвало успешно образуване на семена общото количество на събраните жизнени семена е максимум 1000 бр. или се съберат плодните кутийки от 50 индивида, разположени на по-голямо разстояние един от друг.

4. Технология за събиране и съхранение на семената

Семената се събират в хартиени пликове в периода на пълна зрялост (юли). Пробата се придружава от хербарен образец, който, предвид редкостта на вида, трябва да е достатъчно представителен, но да не унищожава растението.

До предаването на семената в семенната банка те се съхраняват съгласно изискванията на Протокола за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки, представен по-долу.

Методиката е разработена от експертите Д. Иванова и Р. Начева от ИБЕИ, БАН в съответствие с Протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки от целевите видове по проект "Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати".

Протокол

**за събиране, съхранение и предоставяне на семена в семенни банки
от целевите видове по проект**

**"Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от
българската флора по модела на растителните микрорезервати"**

1. Увод

За опазването на растителното разнообразие ключова роля имат *in situ* дейностите, но от съществено значение е и опазването на растителните видове извън техните естествени находища (*ex situ*). Тези принципи са залегнали в Конвенцията за биологичното разнообразие (CBD, <http://www.cbd.int>), Глобалната Стратегия за опазване на растенията (GSPC, <http://www.cbd.int/gspc/>) и Европейската стратегия за опазване на растенията (ESPC, http://www.plantaeuropa.org/pe-EPCS-what_it_is.htm).

Събирането и съхранението на семена в семенни банки е процедура, широко използвана за *ex situ* опазването на растителните генетични ресурси. Събраните семена могат да бъдат използвани за научни изследвания, реинтродукция в естествените местообитания на видовете за подобряване на възобновителните процеси в популациите с ограничено разпространение и ниска численост, и др.

За създаването на прецизен протокол за събиране на семена е необходимо да се познава много добре биологията на целевите видове. Събирането на семена следва да бъде съобразено със семенната продукция на конкретния вид и да бъде осъществено така, че да не се нарушават и затрудняват размножителните и възобновителни процеси в популацията. Неконтролираното събиране на семена и засаждането им в природата може да доведе до неблагоприятни последици, като интродукцията на "чужди" гени в близкоразположени популации на същия вид, което може да влоши локалния генен фонд и да намали жизнеността на популациите.

Целевите видове от проект "Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати" са едни от най-редките и с висока консервационна стойност видове в българската флора, в повечето случаи с единични находища, с ограничена площ и ниска численост на популациите. От съществено значение тук е правилната преценка на семенната продукция и възможното количество семена, което може да бъде събрано и съхранено в семенни банки, така, че това да не се отрази негативно на размножителните и възобновителни процеси в популациите. В този смисъл за всеки вид е представена отделна методика, съобразена с неговата специфика.

2. Цел на събирането и съхранението на семена от целевите видове

Основната цел на процедурата по събиране и дългосрочно съхранение на семена в семенни банки е подпомагане на *ex situ* опазването на генетичния фонд от редки и застрашени от изчезване видове от българската флора.

3. Общи правила за събиране на семената

При формулирането на правилата е използван Наръчник за събиране на семена от диви растителни видове за нуждите на ENSCONET (2009).

3.1. Събирането на семена се извършва след издаване на разрешително от МОСВ.

3.2. В общия случай се събират семена от всички известни популации на вида, а когато това не е възможно, се избират поне 5 популации, разположени в различни части на ареала на вида, които са най-представителни и в които не съществува риск от нарушаване на размножителните и възстановителни процеси. Събраните семена от всяка популация се съхраняват отделно. Ако в популацията има екологични типове, е необходимо семената от всеки екотип да се съхраняват поотделно.

3.3. Преди събирането на семената се проверява дали те са достатъчно зрели и дали не са увредени. При видовете от сем. *Fabaceae* и сем. *Asteraceae* често семената са увредени от насекоми или са празни и такива семена не се събират.

3.4. Събирането става от индивиди, равномерно разпределени в границите на цялата популация.

3.5. В общия случай се събират семена от 50 до 200 индивида от популация, като се събират поне по 5 семена от индивид (Falk & Holsinger, 1991).

При много редките видове е възможно да се събират семена от 10 индивида.

3.6. Ако броят на индивидите, от които са събрани семена, е под 20, семената от всеки индивид се съхраняват в отделни пликове.

3.7. За предотвратяване на риска от засягане на възпроизводителния процес на популацията не се събират повече от 20% от наличните зрели семена в нея.

3.8. Преди предаване на семената се тества относителната им влажност и ако е над 50% или ако въздушната влажност е висока – се прибавя силикагел в пликовете.

3.9. Преди предаване на семената в семенни банки се определя тяхната кълняемост в лабораторни условия, което се отбелязва в съответната методика/документация.

4. Съхранение на семената до предаването им в семенни банки

4.1. Събирането на семената става в платнени или хартиени пликове, добре затворени.

4.2. Всяка проба се придружава от хербарен материал.

4.3. Семената се оставят на проветриво място за просъхване.

4.4. Семената се съхраняват в хартиени пликове на сухо, сенчесто и проветриво място.

4.5. Семената се предават в семенната банка до 1 месец след събирането им.

5. Придружаваща документация при предаване на семената в семенни банки

Всяка проба се придружава от:

- име на вида на български и латински език;
- име на семейството на български и латински език;
- местонахождение с географски координати;
- дата на събиране и колектор;
- количество събрани семена.

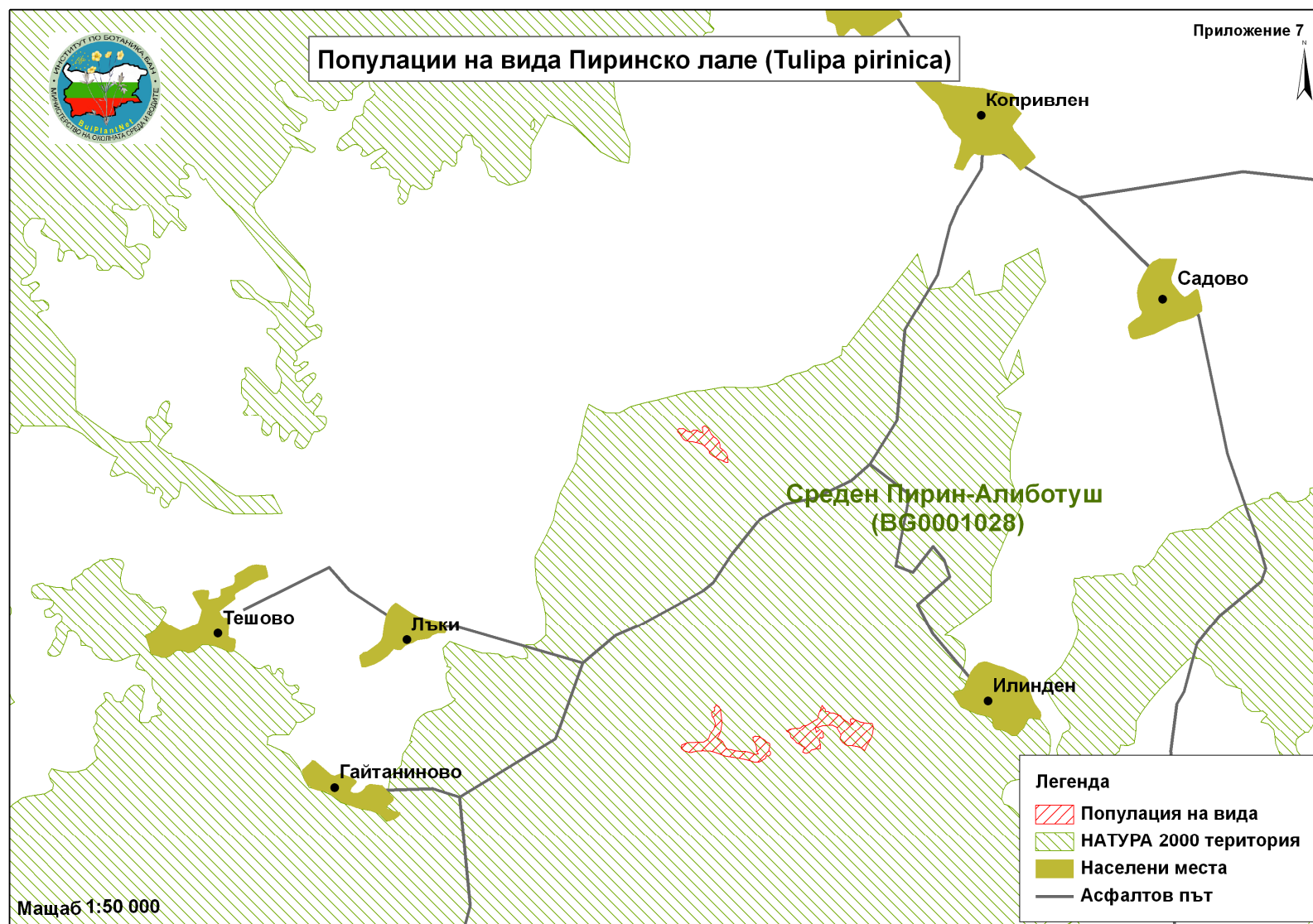
6. Допълнителни указания към методиката за конкретния вид

В методиката се описват най-важните биологични особености на конкретния растителен вид по параметрите:

- Биологичен тип и жизнена форма.
- Фенологична характеристика.
- Семенна продукция и кълняемост на семената.
- Данни за числеността на популацията/популациите.

Протоколът е изготвен от екип на проект "Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати", финасиран от Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Приложение 7. Обща карта на всички известни находища на вида.

Приложение 8. Индикативна карта на находищата.

Приложение 9. Заповеди за обявяване на защитени територии.

бр. 51 / 11.06.2013 г.

БРОЙ 51

ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК

СТР. 33

Началникът на Регионалния инспекторат по образованието – Пловдив, да определи училище, в което да се съхранява документацията.

Заповедта може да се обжалва пред Върховния административен съд в 14-дневен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:
Н. Милошев

4554

ЗАПОВЕД № РД-14-49 от 23 май 2013 г.

На основание чл. 10, ал. 6 ЗНП и чл. 12, ал. 2 и 3 ППЗНП по мотивирано предложение на кмета на Столична община след Решение № 68 по протокол № 34 от 14.02.2013 г., становище от Регионалния инспекторат по образованието – София-град, съгласувателно писмо с изх. № 08-00-45/5 от 14.05.2013 г. и становище на експертната комисия, назначена със Заповед № РД-09-448 от 20.04.2010 г., изменена и допълнена със Заповед № РД-09-1501 от 19.10.2011 г. на министъра на образованието, младежта и науката, във връзка с необходимостта от осигуряване на пълноценен образователен процес и използване на спортната база в училището считано от 1.09.2013 г. преобразувам 153 Профилирана гимназия „Неофит Рилски“ – София, в 153 Спортно училище „Неофит Рилски“ – София, с адрес: ж.к. Свобода, ул. Народни будители 2, както следва:

1. Трудовите правоотношения да бъдат уредени при условията на чл. 123 КТ.

2. Имушеството на 153 Профилирана гимназия „Неофит Рилски“ – София, ще продължи да се ползва от преобразуваното 153 Спортно училище „Неофит Рилски“ – София.

3. Задължителната документация на 153 Профилирана гимназия „Неофит Рилски“ – София, да се съхранява в преобразуваното 153 Спортно училище „Неофит Рилски“ – София.

4. Фондът от учебници да се съхранява в преобразуваното училище.

Заповедта може да се обжалва в 14-дневен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“ пред Върховния административен съд.

Министър:
Н. Милошев

4555

ЗАПОВЕД № РД-14-50 от 23 май 2013 г.

На основание чл. 11, ал. 3 ЗНП и чл. 28, ал. 2, т. 1 във връзка с чл. 20, т. 5 от Наредба № 7 от 2001 г. за откриване, преобразуване, промени и закриване на частни детски градини и училища и във връзка с молба от лицето, получило разрешение за откриване на Частен професионален колеж по икономика и мениджмънт – Благоевград, изменям Заповед № РД-14-52 от 22.04.2008 г. (ДВ, бр. 46 от 2008 г.), изм. и доп. със Заповед № РД-14-75 от 30.06.2010 г. (ДВ, бр. 56 от 2010 г.), както следва:

В изречението: „Колежът организира обучение по професионални направления“ се добавя „т. 3. код 723 Здравни грижи, професия код 723030 Парамедик, специалност код 7230303 Транспортниране на пострадали и болни хора, оказване на първа помощ на лекаря в спешната помощ – четвърта степен на професионална квалификация, с прием след завършено средно образование, дневна и заочна форма на обучение“.

Министър:
Н. Милошев

4556

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

ЗАПОВЕД № РД-397 от 24 април 2013 г.

I. На основание чл. 42, ал. 5 във връзка с чл. 41, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел опазване на растителните видове: **Пиринско лале** (*Tulipa pirinica Delip.*), Дреновска ведрица (*Fritillaria drenovskii*), Кристална ричия (*Riccia crustata*), Славянско котенце (*Pulsatilla slavianka*), Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), Оливиев минзухар (*Crocus olivieri*), Стрибърниева каменоломка (*Saxifraga stribnyi*), Памяковидна пчелица (*Ophrys sphegodes ssp. mammosa*), Пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Обикновен салеп (*Orchis morio*) и Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), и техните местообитания:

1.1. Увеличавам с 413,021 дка площта на защитена местност „Павлюва падина“, намираща се в землището на с. Лъки, община Хаджидимово, област Благоевград, обявена за природна забележителност със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на председателя на Комитета по опазване на природната среда – КОПС при Министерския съвет – МС (ДВ, бр. 81 от 1981 г.), разширена със Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на министъра на околната среда – МОС (ДВ, бр. 105 от 1995 г.) и прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-651 от 26.05.2003 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 60 от 2003 г.).

1.2. Територията, предмет на увеличението по т. 1.1 от тази заповед, е в землището на с. Илинден, ЕКАТТЕ 32648, община Хаджидимово, област Благоевград, и е описана с координати на точките в координатна система 1970 г., зона 9, съгласно приложението, представляващо неразделна част от тази заповед.

1.3. Защитената местност „Павлюва падина“ е с обща площ 1296,021 дка и включва:

– защитената територия с граници, определени със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на КОПС при МС и Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на МОС, намираща се в землището на с. Лъки, ЕКАТТЕ 44464, община Хаджидимово, област Благоевград, с площ 883 дка;

– територията по т. 1.1 и т. 1.2 от тази заповед, намираща се в землището на с. Илинден, община Хаджидимово, област Благоевград, представляваща предмет на това увеличение на площта, с площ 413,021 дка.

II. На основание чл. 42, ал. 5 във връзка с чл. 41, т. 5 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел прецизиране режима на дейностите и обезпечаване на ефективна защита, съответстваща на предмета на опазване – находище на пиринско лале и други редки и застрашени растителни видове, променям режима на дейностите в защитена местност „Павлюва падина“, установени със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на КОПС при МС и Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на министъра на околната среда, както следва:

I.1. В границите на защитената местност „Павлюва падина“, определени с т. I.3 от тази заповед, се забранява:

II.1.1. промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята;

II.1.2. строителство;

II.1.3. търсене, проучване и добив на подземни богатства;

II.1.4. събиране на лечебни растения, бране и изкореняване на растения;

II.1.5. внасяне на неместни видове.

II.2. Тази заповед отменя режимите на дейностите, регламентирани със Заповед № 763 от 14.08.1981 г. на КОПС при МС и Заповед № РД-417 от 14.11.1995 г. на МОС.

III. След влизането в сила на тази заповед РИОСВ – Благоевград, да предприеме необходимите действия по отразяване на промените в границите на защитена местност „Павлюва падина“ в картата на възстановената собственост за землището на с. Илинден, ЕКАТТЕ 32648, община Хаджидимово, област Благоевград.

IV. Актуализираните данни по тази заповед да се впишат в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

V. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

VI. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

За министър:

Евд. Манева

Приложение
към т. I.2

Координати на точките по границата на увеличението на защитена местност „Павлюва падина“ в координатна система 1970 г., зона 9

№	X	Y
1	4466116.486	8535988.648
2	4466114.948	8535975.706
3	4466113.452	8535963.762
4	4466112.955	8535951.777
5	4466111.007	8535904.836

№	X	Y
6	4466111.011	8535880.825
7	4466111.554	8535869.798
8	4466113.096	8535858.729
9	4466113.597	8535846.702
10	4466114.140	8535835.675
11	4466119.639	8535799.430
12	4466120.348	8535792.397
13	4466122.014	8535784.324
14	4466118.852	8535780.454
15	4466115.731	8535777.582
16	4466110.572	8535773.794
17	4466104.413	8535770.048
18	4466095.218	8535765.427
19	4466079.905	8535758.059
20	4466071.749	8535754.395
21	4466062.595	8535750.773
22	4466053.482	8535748.150
23	4466046.325	8535744.445
24	4465999.430	8535723.380
25	4465989.276	8535719.800
26	4465980.080	8535715.179
27	4465959.774	8535708.018
28	4465949.662	8535705.436
29	4465903.223	8535695.358
30	4465896.149	8535693.650
31	4465890.032	8535690.903
32	4465884.956	8535689.112
33	4465878.839	8535686.365
34	4465876.841	8535686.448
35	4465876.800	8535685.449
36	4465880.671	8535682.287
37	4465882.585	8535680.207
38	4465889.369	8535674.923
39	4465906.058	8535667.227
40	4465913.799	8535660.903
41	4465915.506	8535653.829
42	4465915.506	8535653.829
43	4465925.204	8535646.424
44	4465930.823	8535637.186
45	4465934.486	8535629.031
46	4465937.110	8535619.918
47	4465939.733	8535610.805
48	4465941.357	8535601.733
49	4465940.902	8535590.747
50	4465936.704	8535561.908
51	4465935.249	8535550.963

№	X	Y
42.	4469545,891	8494179,785
43.	4469455,694	8494263,345
44.	4469377,813	8494310,209
45.	4469276,695	8494335,686

2993

**ЗАПОВЕД № РД-234
от 11 март 2013 г.**

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии с цел спазване на растителните видове: **Пиринско лале (*Tulipa pirinica Delip.*)**, Дреновска ведрица (*Fritillaria drenovskii*), Кристална ричия (*Riccia crustata*), Славянско котенце (*Pulsatilla slaviankae*), Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), Оливиеров минзухар (*Crocus olivieri*), Стрибърнисва каменилка (*Saxifraga stribrnyi*), Паяковидна пчелица (*Ophrys sphegodes ssp. mammosa*), Пърчовка (*Himantoglossum caprinum*), Обикновен салеп (*Orchis morio*) и Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*) и техните местообитания:

1. Обявявам защитена местност „Пиринско лале“ в землището на с. Копривлен, ЕКАТТЕ 38532, община Хаджидимово, област Благоевград, с площ 215,785 дка.

2. Защитена местност „Пиринско лале“ с с граница, описана с координати на точките в координатна система 1970 г., зона 9, съгласно приложението, представляващо неразделна част от заповедта.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. Промяна на предназначението и начина на трайно ползване на земята.

3.2. Строителство с изключение на дейности, свързани с реконструкция и ремонт на съществуващи съоръжения.

3.3. Търсене, проучване и добив на подземни богатства.

3.4. Внасяне на неместни видове.

3.5. Бране и изкореняване на екземпляри от видовете растения, обект на защита.

3.6. Паша и утъпкване в периода на цъфтеж и узряване на семената (от началото на май до края на юли).

3.7. Залесяване.

4. След влизане в сила на тази заповед РИОСВ – Благоевград, да предприеме необходимите действия по отразяване на защитената територия в картата на възстановената собственост за землището на с. Копривлен, ЕКАТТЕ 38532, община Хаджидимово, област Благоевград.

5. Защитената местност да се впише в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

6. Нарушителите на тази заповед се наказват съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:
Н. Караджова

Приложение
към т. 2

Координати на точките по границата на защитена местност „Пиринско лале“ в координатна система 1970 г., зона 9

№	X	Y
1.	4469090.601	8535331.966
2.	4469097.765	8535287.649
3.	4469117.539	8535233.804
4.	4469155.713	8535141.178
5.	4469209.116	8535053.923
6.	4469283.696	8534994.802
7.	4469221.530	8534967.369
8.	4469128.234	8534961.237
9.	4468995.607	8534995.756
10.	4469036.185	8534961.057
11.	4469068.728	8534949.701
12.	4469097.149	8534959.527
13.	4469109.469	8534943.008
14.	4469129.820	8534927.156
15.	4469168.104	8534933.571
16.	4469198.570	8534896.290
17.	4469235.942	8534880.732
18.	4469280.522	8534797.845
19.	4469332.052	8534713.669
20.	4469359.979	8534687.498
21.	4469399.471	8534674.854
22.	4469432.557	8534652.471
23.	4469448.085	8534616.811
24.	4469473.927	8534612.737
25.	4469494.527	8534602.877
26.	4469514.923	8534564.014
27.	4469531.114	8534544.333
28.	4469554.126	8534544.378
29.	4469570.562	8534554.701
30.	4469597.976	8534612.589
31.	4469603.663	8534990.522
32.	4469239.494	8535327.786
33.	4469218.811	8535335.648
34.	4469213.901	8535337.853
35.	4469165.505	8535328.857
36.	4469148.192	8535345.583
37.	4469128.341	8535349.408
38.	4469113.240	8535323.023

2994